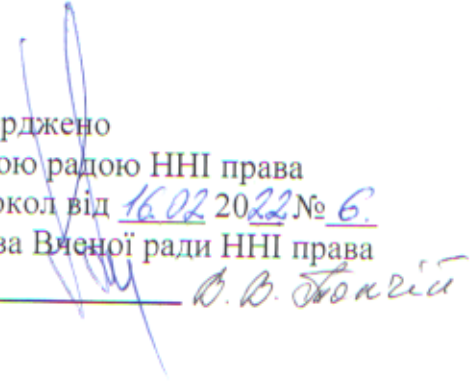

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут права
Кафедра приватного права

Затверджено
Вченою радою ННІ права
протокол від 16.02.2022 № 6.
Голова Вченої ради ННІ права

_____ *О. В. Жуковський*

**Методичні рекомендації
до проведення індивідуальної роботи студентів
з навчальної дисципліни «Спадкове право»**

для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
денної та заочної форми навчання

галузь знань 08 «Право»

спеціальність 081 «Право»

освітні програми «Охорона та захист цивільних прав», «Управління господарсько-правовою діяльністю», «Правове забезпечення судової, прокурорсько-слідчої та адвокатської діяльності», «Кримінально-правове та кримінологічне забезпечення діяльності правоохоронних органів та органів юстиції», «Організаційно-правові механізми європейського співробітництва в економічній сфері», «Правове забезпечення фінансової безпеки держави», «Фінансові розслідування»

Методичні рекомендації складені на основі робочої програми навчальної дисципліни «Спадкове право», затвердженої Науково-методичною радою Університету 16.09.2021 протокол № 7

Укладач: Мілевська А.О., к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу

Рецензенти:

Самілик Л.О., к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу

Лаговська Н.В., к.ю.н., доцент кафедри кримінальної юстиції

Розглянуто і схвалено кафедрою приватного права, протокол від 14.02. 2022
№ 5

В. о. завідувача кафедри Чеховська І.В., д.ю.н., професор

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Індивідуальна робота студента є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний час. Мета індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Спадкове право» – самостійне вивчення частини матеріалу навчальної дисципліни, систематизація, закріплення, поглиблення та практичне застосування одержаних студентом теоретичних і прикладних знань, а також розвиток навичок самостійної роботи студента навчального, науково-дослідницького та практичного характеру.

Індивідуальна робота студентів з навчальної дисципліни «Спадкове право» може здійснюватися у формі:

1. дослідницького проекту;
2. тез наукової доповіді на конференції;
3. анутовання прочитаної додаткової літератури;
4. складання проекту судового рішення.

Вибір студентом виду індивідуальної роботи узгоджується на початку навчального семестру з викладачем, який здійснює організацію, контроль та оцінку якості її виконання.

Виконана в паперовому вигляді індивідуальна робота подається на кафедру для оцінювання не пізніше ніж за два тижні до заліку. Можливий захист роботи – коротка усна її презентація на семінарському занятті. Максимальна оцінка – 8 балів (15 – для заочної форми навчання).

Оформлення роботи має бути наступним:

- а) перша сторінка є титульною, не нумерується і не входить у загальну кількість сторінок;
- б) текст друкується з одного боку стандартного аркуша через 1,5 інтервали з полями не менше 3 см зліва, 1,5 см справа, 2 см зверху і знизу;
- в) посилання на авторів робіт, що цитуються, указуються в тексті у квадратних дужках, наприклад [1, с. 3], де перша цифра означає порядковий номер джерела зі списку використаної літератури, друга – сторінку;
- г) список літератури, яка вивчається й цитується, складається в алфавітному порядку;
- д) на останній сторінці списку літератури автор ставить дату і свій підпис;
- е) робота має бути написана грамотно, літературною мовою та ретельно вичитаною.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДО ОКРЕМИХ ВИДІВ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ

Дослідницький проект

Проектна діяльність, як один із найбільш перспективних методів навчання набуває поширення в умовах закладу вищої освіти та виступає як важлива складова системи продуктивної професійної освіти, дієвий, нетрадиційний спосіб організації навчальної діяльності через активні способи дій (планування, прогнозування, аналіз, синтез, узагальнення, моделювання), спрямованих на реалізацію особистісно-орієнтованого підходу та інтерактивної взаємодії. Під дослідницьким проектом мається на увазі діяльність студентів, спрямована на вирішення дослідницької проблеми (завдання) з заздалегідь невідомим рішенням і передбачає наявність основних етапів, характерних для наукового дослідження. Структура таких проектів: 1) актуальність теми; 2) формулювання проблеми дослідження, його предмета і об'єкта; 3) визначення задач; 4) визначення методів, джерел інформації; 5) вибір методології, гіпотез; 6) розробка плану, шляхів

вирішення; 7) обговорення отриманих результатів; 8) висновки; 9) оформлення результатів досліджень. Тематика дослідницького проекту обирається здобувачем самостійно з переліку тем, що надаються викладачем. Обсяг дослідницького проекту – 10-15 сторінок формату А4.

Тематика дослідницьких проектів

1. Проблематика методології спадкового права.
2. Актуальні питання правового регулювання відносин спадкового правонаступництва в Україні.
3. Класифікація принципів спадкового права України.
4. Право спадкування як суб'єктивне цивільне право.
5. Особливості універсального правонаступництва у спадковому праві.
6. Особливості сингулярного правонаступництва у спадковому праві.
7. Особливості спадкування в різних країнах світу: порівняльна характеристика.
8. Особливості спадкування власності до першої кодифікації цивільного права в Україні.
9. Особливості спадкування в УРСР за ЦК УСРР 1922 р.
10. Особливості спадкування в УРСР за ЦК УСРР 1963 р.
11. Новели спадкового права України.
12. Особливості спадкування права на земельну ділянку.
13. Особливості спадкування частки у праві спільної сумісної власності.
14. Особливості спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі) та страхових сум.
15. Особливості спадкування прав та обов'язків щодо відшкодування збитків.
16. Особливості спадкування прав та обов'язків щодо відшкодування моральної шкоди.
17. Особливості спадкування прав та обов'язків щодо сплати неустойки.
18. Особливості спадкування після смерті учасника підприємницького товариства, спадкування приватних підприємств.
19. Право на обов'язкову частку в спадщині, особливості її розрахунку.
20. Особливості спадкування юридичною особою, яка до моменту відкриття спадщини зазнала реорганізації.
21. Зменшення судом розміру обов'язкової частки, відмова в її присудженні.
22. Підстави та порядок визнання заповіту недійсним.
23. Види заповітів та їх особливості.
24. Повноваження виконавця заповіту.
25. Тестаментоздатність та її особливості.
26. Особливості призначення виконавця заповіту.
27. Причини відмови виконавця заповіту від здійснення своїх повноважень.
28. Строк чинності повноважень виконавця заповіту.
29. Підстави спадкування за законом.
30. Особливості спадкування за правом представлення.
31. Порядок та підстави зміни черговості при спадкуванні за законом.
32. Порядок та особливості спадкування виморочного майна.
33. Особливості спадкування непрацездатними утриманцями спадкодавця.
34. Встановлення часу відкриття спадщини за заповітом з умовою.
35. Порядок встановлення факту проживання зі спадкоємцем на час відкриття спадщини.
36. Проблематика повідомлення спадкоємця про відкриття спадщини нотаріусами та виконавцями заповіту.
37. Час відкриття спадщини: вплив римського права на сучасні норми цивільного законодавства України.
38. Коморієнти: проблематика спадкування.
39. Проблематика вжиття заходів щодо охорони спадкового майна.
40. Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна органами місцевого самоврядування.
41. Договір на управління спадщиною: переваги та недоліки.

42. Особливості судового провадження щодо виключення майна з акта опису.
43. Права та обов'язки охоронця (хранителя) спадкового майна.
44. Способи прийняття спадщини.
45. Особливості прийняття спадщини в умовах карантинних обмежень, зумовлених пандемією Covid-19.
46. Особливості прийняття спадщини малолітніми та неповнолітніми особами.
47. Проблематика визначення строків прийняття спадщини.
48. Особливості додаткового строку на прийняття спадщини.
49. Правові засади оформлення спадщини.
50. Проблематика оформлення спадщини у зв'язку з проведенням АТО.
51. Особливості оформлення спадщини в органах місцевого самоврядування.
52. Видача свідоцтва про право на спадщину малолітнім та неповнолітнім особам.
53. Особливості видачі свідоцтва про право на спадщину іноземцям та особам без громадянства.
54. Виконання спадкового договору: нотаріальна та судова практика.
55. Спадковий договір як інститут спадкового права України.
56. Проблемні питання забезпечення виконання спадкового договору.
57. Дискусійні питання правової природи спадкового договору.
58. Корпоративні права як предмет спадкового договору.

Тези наукової доповіді на конференції

Написання тез наукових доповідей є видом індивідуальної роботи студента, яка потребує ознайомлення з актуальними аспектами охорони, реалізації та захисту спадкових прав, ознайомленням з науковою літературою та досвідом зарубіжних країн для порівняльної характеристики особливостей спадкового правонаступництва. Тематика тез обирається студентом самостійно за погодженням з викладачем. Підтвердженням виконання індивідуальної роботи в формі тез наукової доповіді є збірник наукових доповідей (тез) конференції в паперовому чи електронному вигляді.

Анотування прочитаної додаткової літератури

Анотування прочитаної додаткової літератури є видом індивідуальної роботи студента, яка потребує ознайомлення з текстом додаткової літератури, його ретельного та ґрунтовного аналізу. Складання анотації – це процес аналітичного опрацювання інформації, метою якого є підготовка узагальненої характеристики літературного джерела, що розкриває його логічну структуру та зміст. Анотація є стислою характеристикою змісту монографії, наукової статті, інших матеріалів з формуванням власних узагальнень та висновків щодо предмета дослідження анотованого джерела.

Анотування додаткової літератури має здійснюватися за обраною студентом темою, перелік яких представлений нижче. Студент самостійно добирає літературні джерела у кількості, як правило, не менше п'яти наукових статей або однієї наукової монографії. Матеріал для анотування має бути погоджений з викладачем.

Даний вид індивідуальної роботи оформлюється письмово і містить наступні елементи: титульний лист, план, вступ, основну частину, висновок, список використаних джерел.

Загальний обсяг роботи становить до 17 сторінок.

Список літератури для анотування

1. Зінкевич Ю.Є. Відмова спадкоємця від права на прийняття спадщини: практичні питання. Часопис цивілістики. 2019. Вип.35. С. 35-40.
2. Ковальчук А. М. До питання про прийняття спадщини за правом на обов'язкову частку у спадщині. Право і суспільство. 2016. № 1. С. 64- 71.

3. Ковальчук А. М. Проблеми здійснення права на обов'язкову частку у спадщині. Наукові записки. Серія: Право. 2019. Випуск 7. Спецвипуск. С. 15-20.
4. Заїка Ю. Договір на управління спадщиною. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 7. С. 29-34.
5. Якимчук С. Розмір обов'язкової частки у спадщині. Юридичний вісник. 2020. № 3. С. 141-147.
6. Фомічова, Н. Спадкування за правом представлення як особливий порядок закликання до спадщини спадкоємців за законом. *Юридичний вісник*. 2019. № 2. С.77-82.
7. Кройтор В. А., Кухарев О. Є., Резніченко С. В., Гетманцев О. В. Економічні аспекти спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі). // *Financial and credit activity-problems of theory and practice*. 2019. Vol. 30, Issue 30. P. 16-25.
8. Акімова А.О. Сутність спадкового позову та його значення для класифікації справ щодо спадкування. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. №39. С. 91-94.
9. Мілевська А. О., Петричук М. В. Проблематика включення віртуальних об'єктів до складу спадщини // *Ірпінський юридичний часопис*. 2019. № 2. С. 31-38.
10. Мілевська А.О. Момент виникнення правоздатності: проблемні аспекти визначення // *Право і суспільство*. 2018. № 3. С. 93-98.
11. Мілевська А.О. Проблематика встановлення особи в нотаріальній практиці// *Малий і середній бізнес (право, держава, економіка)*. 2017. № 3-4. С. 60-66.
12. Мілевська А.О. Проблематика здійснення права на заповіт за надзвичайних обставин // *Ірпінський юридичний часопис*. 2019. № 1. С. 21-29.
13. Мілевський О., Мілевська А. Інститут емансипації за римським та сучасним цивільним правом // *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 5. С. 57-62.
14. Печений О.П. До питання про природу прийняття спадщини та визначення місця її відкриття. МЕН. 2017. URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/do-pitannya-pro-prirodu-priynyattya-spadshhini-ta-viznachennya-mistsya-yiyi-vidkrittya/> (дата звернення: 22.02.2021 р.)

Складання проекту судового рішення

Виконання завдання має відповідати формальним вимогам, що містяться, зокрема, у постанові Пленуму Верховного Суду України № 14 від 18 грудня 2009 р.«Про судові рішення у цивільній справі».

Вирішення практичного завдання повинно бути повним, ясным, чітким, без зайвої деталізації, яка не має правового значення у даній справі.

В **описовій частині** необхідно, зокрема, вказати зміст і підстави позовних вимог; внесені зміни підстав, предмета, розміру позовних вимог; чи визнає відповідач позов; якщо визнає – повністю чи частково; у разі заперечень – у чому суть заперечень проти позову; зміст пояснень прокурора, заявників, заінтересованих і третіх осіб; пояснення (висновки) органів, організацій або громадян, які захищають в силу закону права інших осіб.

Мотивувальна частина рішення має містити встановлені магістрами обставини, які мають значення для справи, їх юридичну оцінку, а також оцінку всіх доказів, розрахунки, з яких сторони виходили при визнанні грошових та інших майнових вимог. Якщо магістр вважає за необхідне вийти за межі фабули практичного завдання, він зобов'язаний це мотивувати.

Мотивувальна частина рішення має обов'язково містити посилання на закон та інші нормативні акти матеріального права, а в окремих випадках – на норми Конституції України, на підставі яких визначено права і обов'язки сторін у спірних правовідносинах, у певних випадках – на керівні постанови Пленуму Верховного Суду України чи Вищого господарського суду України з питань застосування законодавства при вирішенні цивільних справ. Практичне вирішення у разі необхідності можливо мотивувати за допомогою доктрини цивільного права, спадкового права та тлумачень норм права, що

містяться в підручниках, посібниках, періодичних виданнях, матеріалах лекційного курсу.

Резолютивна частина рішення практичного завдання повинна мати вичерпні, чіткі, безспірні, логічно узгоджені висновки, які випливають зі встановлених фактичних обставин по суті розглянутого завдання. В ній, зокрема, має бути зазначено:

- а) повністю чи частково задоволено позовні вимоги чи в позові відмовлено;
- б) які саме права позивача визнано чи поновлено, розмір грошових сум чи перелік майна, присуджених позивачу;
- в) вартість майна, яке належить стягнути з відповідача, якщо при виконанні рішення присудженого майна у наявності не буде;
- г) які конкретно дії і на чию користь відповідач повинен вчинити чи яким іншим передбаченим законом способом підлягає захисту порушене право;
- д) в яких межах допускається негайне виконання рішення, коли суд зобов'язаний або вправі його застосувати.

Слід звернути увагу на те, що Ви вправі за своєю ініціативою з метою більш повного аналізу умов завдання та для захисту прав і охоронюваних законом інтересів фізичних і юридичних осіб, про яких йдеться в фабулі завдання, вийти за межі умов завдання та поставлених до завдання запитань.

Фабули завдань для складання проекту судового рішення

1. Михайлов, Іванова і Сизова звернулись до суду з позовом до Захарова про визнання частково недійсним свідоцтва про право на спадщину, яке було видане відповідно до заповіту Сіренка на ім'я відповідача. Одночасно позивачі просили визнати за кожним з них право власності в порядку спадкоємства на 1/3 частину будинку. Позивачі посилались на те, що, по-перше, в заповіті спадкодавець розпорядився на випадок смерті тільки відносно грошового вкладу, але нотаріальна контора помилково видала Захарову свідоцтво про право на спадщину на все майно, в тому числі і на будинок; по-друге, вони сплатили гроші заповідачу за відчуження будинку шляхом укладення заповіту, який він зобов'язувався не відмінити й не змінювати, про що є окремий письмовий документ, написаний власноручно заповідачем. У судовому засіданні нотаріус Айматова пояснила, що вона протягом недовгого часу складала текст двох заповітів: згідно з першим спадкодавець залишив будинок, який належав йому, в рівних частинах Михайлову, Івановій та Сизовій. Через 1 день на прохання спадкодавця був складений ще один заповіт, в якому вказувалось, що заповідач не позбавляє права спадкувати інших спадкоємців, але Захарову повинні відійти грошовий вклад та майно, що збережеться в натурі на момент смерті заповідача.

Як треба вирішити справу? Яким чином відбувається скасування та зміна заповіту? Чи можна оспорювати заповіт показаннями свідків?

2. Громадянин Дяченко пред'явив позов до вдови Борисенка про відшкодування шкоди завданої каліцтвом. Позивач зазначив, що автомобіль під керуванням Борисенка скоїв ДТП, внаслідок якої йому завдані тяжкі тілесні ушкодження, що стали причиною повної втрати професійної працездатності. Посилаючись на те, що відповідачка в добровільному порядку відмовилась відшкодувати втрачений у зв'язку з каліцтвом заробіток, позивач просив стягнути з неї одноразово 1817 грн. і щомісячно по 908 грн., а також моральну шкоду в розмірі 8765 грн. Суд задовольнив позов. У касаційній скарзі відповідачка просила скасувати рішення суду і звільнити її від відповідальності, посилаючись на те, що, як встановила судово-медична експертиза, її чоловік помер за кермом від серцевого нападу, і вже некерована машина завдала шкоди Дяченку, тому вона не повинна нести відповідальність за заподіяну після смерті чоловіка шкоду.

Проаналізуйте обставини справи і вкажіть, за які борги спадкодавця відповідає спадкоємець.

3. Між С. та Л. було укладено спадковий договір, за яким С. в якості відчужувача передає у власність Л. домоволодіння, а Л. зобов'язується щоденно забезпечувати відчужувача за свій рахунок продуктами харчування згідно норм, встановлених державою для людей похилого віку, та виконувати ремонт житлового будинку і господарських будівель. Внаслідок невиконання набувачем умов договору С. звернулася до суду з позовною заявою, в якій просила розірвати спадковий договір та повернути їй домоволодіння. При вирішенні даної справи суд, виходячи з того, що обов'язки набувача за спадковим договором здебільшого зводилися до надання утримання відчужувачеві, керувався положеннями про довічне утримання, зокрема ст.ст. 744, 755 ЦК України, однак ухвалив рішення про розірвання спадкового договору, норми про який взагалі не застосовувалися при ухваленні рішення. Висловіть думку з приводу наведеного вище.

4. У серпні 2018 року помер громадянин П. На день його смерті залишилось майно, що складається з автомашини, земельної ділянки та ½ частини квартири та кредит в банку в розмірі 100 000 гривень. Спадкоємцями майна померлого є четверо осіб: двоє синів, дочка та дружина. Ним було складено у 2015 році заповіт на двох синів, а у 2018 році складено новий заповіт, де дочка успадковує все майно, а сини успадковують обов'язок повернути кредит в банку, якщо він не буде погашений до смерті спадкодавця. Сини не погодились з змістом заповіту та звернулись в суд, щоб визнати заповіт недійсним.

Дайте правову характеристику заповіту. В якому випадку заповіт може бути визнаний недійсним.? Яке свідоцтво буде видано нотаріусом? Хто буде спадкувати і в яких частинах?

5. Громадянин М. склав заповіт, за яким усе своє майно (приватний будинок, автомобіль та приватизовану квартиру) заповів своєму далекому родичеві Н.

20 березня 2018 року М. помер. Дочки Т. та Р. звернулись із заявою до суду про визнання заповіту недійсним за ст.55 Цивільного кодексу України, оскільки, на їх думку, в момент складання заповіту їх батько (М.) не розумів значення своїх дій.

Яке рішення повинен постановити суд, якщо зазначений приватний будинок є спільною сумісною власністю подружжя (спадкодавця М. та його дружини К.)?

Вирішіть справу.

6. У лютому 2020 року громадянин Н пред'явив позов до С про визнання заповіту недійсним і поділ спадкового майна.

Позивач зазначав, що його мати склала заповіт на належний їй будинок на користь відповідачки С. – своєї дочки (сестри позивача) перебуваючи у важкому стані, в якому не могла керувати своїми діями.

У судовому засіданні Н. змінив підстави позову і просив визнати заповіт недійсним у зв'язку з порушенням таємниці останнього та недотримання порядку його укладення.

Як зазначав позивач, що підтвердили свідки Ж та О, заповіт був складений в палаті лікарні, у присутності інших хворих, посвідчений лікарем і в цей же день вручений відповідачці.

Дайте правовий аналіз спору та вирішіть справу.

7. Після смерті громадянина Маленка до його дочки Івасюк звернулася з позовом організація, в якому просила визнати право на спадщину за заповітом, що був складений Маленком у формі листа до друзів та посвідчений підписами двох осіб. У цьому листі Маленко вказував, що своє майно залишає побудованій на його гроші бібліотеці в селі, де він народився. Цей лист, на думку позивача, є заповітом померлого, якому повинна бути надана юридична сила. Івасюк позову не визнала і вказала, що, оскільки нотаріально посвідченого заповіту немає, лист його замінити не може.

Як повинна бути вирішена справа? Які правила посвідчення заповіту при свідках?

8. 15 листопада 2008 року гр.Шевченко Л.В., яка перебувала в будинку інтернаті для людей похилого віку, склала заповіт на користь своєї сусідки Прокопчук О.Л., який був посвідчений державним нотаріусом, а 21 грудня 2008 року вона померла. Після її смерті стало відомо, що є заповіт гр.Шевченко Л.В. на користь будинку інтернату, який був посвідчений 9 грудня 2008 року директором цього будинку-інтернату. Прокопчук О.Л. вважає останній заповіт незаконним, так як згідно діючого законодавства не передбачена можливість посвідчення заповіту директором будинку інтернату на користь установи, керівником якої він виступає.

Дайте правову оцінку цій ситуації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя: схвал. Рішення Науково-експертної ради з питань нотаріату при М-ві юстиції України 29.01.2009 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001323-09> (дата звернення: 18.02.2020 р.)

2. Спадкове право: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / кол. авт.; кер.авт. кол, канд. юрид. наук, доц. Нестерцова-Собакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр.справ. 2017. 164 с.

3. Спадкове право в Україні: навч. посібник. За заг. ред. проф. Шишки Р. Б. К.: Видавництво Ліра-К, 2016. 216 с.

4. Спадкове право: Коментар до книги VI Цивільного кодексу України. О. В. Коротюк; за заг. ред. О. В. Дзери. Третє видання, перероблене і доповнене. К. : ОВК, 2017. 282 с

5. Кухарев О.Є. Спадкове право України. Київ: Алерта, 2020. 362 с.

6. Цивільне право України : навч. посіб. у 2 т. / Ю. Ф. Іванов, О. В. Куриліна, М. В. Іванова. 2-ге вид. доповн. і переробл. Т. 2. К.: Алерта, 2019. 346 с.

7. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: затв. Наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12> (дата звернення: 25.02.2020 р.)

8. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. - URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3425-12> (дата звернення: 25.02.2020 р.)

9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. у 2 частинах / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), ч. 2. Особлива. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 996 с.

Допоміжна:

1. Юнін О.С. Проблемні питання визначення та застосування строків прийняття спадщини. Матеріали регіонального круглого столу (ДДУВС, 26.04.2019). 2019.С.9-11.

2. Зінкевич Ю.Є. Відмова спадкоємця від права на прийняття спадщини: практичні питання. Часопис цивілістики. 2019. Вип.35. С. 35-40.

3. Ковальчук А. М. До питання про прийняття спадщини за правом на обов'язкову частку у спадщині. Право і суспільство. 2016. № 1. С. 64- 71.

4. Ковальчук А. М. Проблеми здійснення права на обов'язкову частку у спадщині. Наукові записки. Серія: Право. 2019. Випуск 7. Спецвипуск. С. 15-20.

5. Заїка Ю. Договір на управління спадщиною. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 7. С. 29-34.

6. Якимчук С. Розмір обов'язкової частки у спадщині. Юридичний вісник. 2020. № 3. С. 141- 147.

7. Фомічова, Н. Спадкування за правом представлення як особливий порядок закликання до спадщини спадкоємців за законом. Юридичний вісник. 2019. № 2. С.77-82.

8. Кройтор В. А., Кухарев О. Є., Резніченко С. В., Гетманцев О. В. Економічні аспекти спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі). // Financial and credit activity problems of theory and practice. 2019. Vol. 30, Issue 30. P. 16-25.

9. Акімова А.О. Сутність спадкового позову та його значення для класифікації справ щодо спадкування. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. №39. С. 91- 94.

10. Мілевська А. О., Петричук М. В. Проблематика включення віртуальних об'єктів до складу спадщини // Ірпінський юридичний часопис. 2019. №. 2. С. 31-38.

11. Мілевська А.О. Момент виникнення правоздатності: проблемні аспекти визначення // Право і суспільство. 2018. № 3. С. 93-98.

12. Мілевська А.О. Проблематика встановлення особи в нотаріальній практиці//Малий і середній бізнес (право, держава, економіка). 2017. № 3-4. С. 60-66.

13. Мілевська А.О. Проблематика здійснення права на заповіт за надзвичайних обставин // Ірпінський юридичний часопис. 2019. № 1. С. 21-29.

14. Мілевський О., Мілевська А. Інститут емансипації за римським та сучасним цивільним правом // Підприємництво, господарство і право. 2018. № 5. С. 57-62.

15. Печений О.П. До питання про природу прийняття спадщини та визначення місця її відкриття. МЕН. 2017. URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/do-pitannya-pro-prirodu-priyuyattyaspadshhini-ta-viznachennya-mistsya-yiyi-vidkrittya/> (дата звернення: 22.02.2020 р.)

Інформаційні ресурси Інтернет:

1. WikiLegalAid - довідково-інформаційна платформа правових консультацій. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/>

2. Спільнота юристів України, кодекси та зразки договорів URL: <https://urist-ua.net/>

3. Український портал практики Європейського суду з прав людини. URL: <http://eurocourt.in.ua/>

4. Судебно-юридическая газета. URL: <https://sud.ua/ru/news/sudebnaya-praktika>

5. Постанова Верховного Суду від 21 березня 2018 року у справі № 161/11682/15-ц (№ 61- 3563св18) (Спадкування заборгованості за аліментами). URL: <https://supreme.court.gov.ua/>

6. Ухвала Верховного Суду України від 13 січня 2016 року по справі № 6- 33ц16. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/55159695>.

7. Постанова Верховного Суду від 18 вересня 2019 року у справі № 640/6274/16-ц (№ 61- 25487св18) (зобов'язання за попередніми договорами купівлі-продажу та договором позики входять до складу спадщини). URL:<https://supreme.court.gov.ua/>

8. Постанова Верховного Суду від 04 квітня 2018 року у справі № 233/6868/15-ц (№ 61- 5921св18) (Усунення від права на спадкування). URL:<https://supreme.court.gov.ua/>

9. Постанова Верховного Суду від 13 грудня 2018 року у справі № 459/295/16-ц (№ 61- 19401св18) (Визначення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини). URL:<https://supreme.court.gov.ua/>

10. Постанова Верховного Суду від 30 травня 2018 року у справі № 483/597/16-ц (№ 61- 5184св18) (зменшення обов'язкової частки у спадщині). URL:<https://supreme.court.gov.ua/>

11. Постанова Першої судової палати КЦС Верховного Суду від 25 квітня 2018 року у справі № 645/3265/13-ц (№61-5552свп18) (способи захисту прав кредитора). URL:<https://supreme.court.gov.ua/>

Міжнародні конвенції та видання:

1. Гаазька конвенція про колізії закону стосовно форми заповідального розпорядження від 5 жовтня 1961 р.

2. «Договір між Україною і Соціалістичною Республікою В'єтнам про правову допомогу і правові відносини в цивільних і кримінальних справах», Міжнародний документ від 06.04.2000 р.
3. «Договір між Україною та Корейською Народно-Демократичною Республікою про правову допомогу в цивільних та кримінальних справах», Міжнародний документ від 13.10.2003 р.
4. «Договір між Україною та Республікою Куба про правові відносини та правову допомогу в цивільних та кримінальних справах», Міжнародний документ від 27.03.2003 р.
5. «Договір між Україною та Республікою Узбекистан про правову допомогу та правові відносини у цивільних та сімейних справах», Міжнародний документ від 19.02.1998 р.
6. «Договір між Україною та Румунією про правову допомогу та правові відносини в цивільних справах», Міжнародний документ від 30.01.2002 р.
7. «Договір між Україною та Чеською Республікою про правову допомогу в цивільних справах», Міжнародний документ від 28.05.2001 р.
8. «Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах СНД, Білорусь, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Російська Федерація, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан, Україна», Міжнародний документ від 22.01.1993 р.
9. «Конвенція про спеціальні місії ООН», Міжнародний документ від 08.12.1969 р.
10. «Консульська конвенція між Україною і Республікою Білорусь», Міжнародний документ від 20.01.2009 р.
11. «Консульська Конвенція між Україною і Республікою Болгарія», Міжнародний документ від 24.07.1996 р.
12. «Консульська конвенція між Україною і Республікою Македонія», Міжнародний документ від 10.04.2000 р.
13. «Консульська Конвенція між Україною і Республікою Молдова», Міжнародний документ від 29.08.1995 р.
14. «Консульська конвенція між Україною і Республікою Польщею», Міжнародний документ від 08.09.1991 р.
15. «Консульська конвенція між Україною і Турецькою Республікою», Міжнародний документ від 21.05.1998 р.
16. «Консульська конвенція між Україною та Італійською Республікою», Міжнародний документ від 23.12.2003 р.
17. «Консульська Конвенція між Україною та Китайською Народною Республікою» Міжнародний документ від 31.10.1992 р.
18. «Консульська конвенція між Україною та Сирійською Арабською Республікою» Міжнародний документ від 03.12.2010 р.
19. «Консульський Договір між Україною та Республікою Казахстан Казахстан, Україна», Міжнародний документ від 20.01.1994 р.
20. Genoiu, Ploara, and Olivian Mastacan. An Assessment of Hereditary Rights Enjoyed by Privileged Collaterals of a Deceased Person according to the Provisions of the New Civil Code. *Annales Universitatis Apulensis Series Jurisprudentia* 12 (2009): 95.